



EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI

Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS
SPECIALIOJOJE ATASKAITOJE

Priemonės, kuriomis siekta padidinti programos „Horizontas 2020“ dalyvių skaičių, gerai parengtos, tačiau tvarūs pokyčiai daugiausia priklausys nuo nacionalinių institucijų pastangų

Turinys

SANTRAUKA (I–X dalys).....	2
ĮVADAS (1–11 dalys).....	3
AUDITO APIMTIS IR METODAS (12–16 dalys).....	4
PASTABOS (17–86 dalys).....	4
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (87–99 dalys).....	9
1 rekomendacija. Stiprinti politikos rėmimo priemonės naudojimą.....	9
2 rekomendacija. Siekti labiau subalansuoto dalyvių skaičių didinančių šalių dalyvavimo įgyvendinant dalyvių skaičiaus didinimo priemones	9
3 rekomendacija. Sudaryti palankesnes sąlygas laiku gauti papildomą finansavimą.....	10
4 rekomendacija. Didinti projektų rengėjų gebėjimus panaudoti savo mokslinių tyrimų rezultatus	10
5 rekomendacija. Stiprinti dalyvių skaičiaus didinimo priemonių stebėseną.....	10

Šiame dokumente pateikiami Europos Komisijos atsakymai į Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pastabas pagal [Finansinio reglamento 259 straipsnį](#), kurie turi būti paskelbti kartu su specialiaja ataskaita.

SANTRAUKA (I–X dalys)

Komisijos atsakymai

I. Ekonomikos augimo ir konkurencingumo galimybės yra iš esmės susijusios su moksliniais tyrimais ir inovacijomis. Todėl Komisija, vykdydama ES bendrąsias programas – dabartinę programą „Europos horizontas“ (2021–2027 m.) ir ankstesnę programą „Horizontas 2020“ (2014–2020 m.) – ypatingą dėmesį skyrė moksliniams tyrimams ir inovacijoms.

II. Nuo 1984 m. patvirtintos devynios bendrosios programos. Komisija nuo pat pradžių stebi valstybių narių dalyvavimą bendrosiose programose. Šiuo atžvilgiu Komisija nustatė valstybių narių dalyvavimo skirtumus ir nuo pat bendrosios programos „Horizontas 2020“ pradžios stengėsi juos pašalinti.

Dabartinėje bendrojoje programoje – programoje „Europos horizontas“ – tęsiamos pagal programą „Horizontas 2020“ pradėtos pastangos stiprinti prastesnių rezultatų pasiekusių šalių – valstybių narių – dalyvavimą šioje srityje. Dėl Komisijos vykdomų veiksmų, t. y. dalyvių skaičiaus didinimo priemonių, šios valstybės narės turėtų stiprinti savo potencialą sėkmingai dalyvauti mokslinių tyrimų ir inovacijų procesuose, skatinti tinklų kūrimą ir galimybes naudotis viena kitos kompetencija.

Be to, programos dalyvės turėtų turėti galimybę atnaujinti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas, kad jos taptų stipresnės ir būtų sudarytos sąlygos visai ES kartu daryti pažangą, atsižvelgiant į Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) politikos tikslus.

III. Komisija parengė ir įgyvendino keletą veiksmų pagal programą „Horizontas 2020“. Veiksmai yra šie:

susiejimas. Remti ir (arba) kurti kompetencijos centrus kaip sektinus pavyzdžius, skatinančius kompetenciją, naujas investicijas bei mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų reformas;

porinė veikla. Plėtoti kompetenciją pasirinktoje mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, didinti mokslinių tyrimų institucijų ir universitetų matomumą ir kelti darbuotojų kvalifikaciją;

EMTE katedros. Remti reikalavimus atitinkančių šalių universitetus ar mokslinių tyrimų organizacijas, siekiant pritraukti ir išlaikyti aukštos kokybės žmogiškuosius išteklius ir padėti pažangiems mokslininkams ir jų grupėms tapti postūmiu pokyčiams savo srityje;

Europos bendradarbiavimas mokslo ir technologijų srityje (COST). Tarpvalstybinis mokslinis tinklas, padedantis pažangiems tyrėjams ir novatoriams naudotis Europos ir tarptautiniais tinklais.

V. Įgyvendinant dalyvių skaičiaus didinimo priemones pagal programą „Horizontas 2020“ buvo skatinamos nacionalinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų reformos ir pokyčiai, raginama kurti naujas partnerystes ir buvo įdiegtos naujos mokslinės mokymo programos, plečiami tinklai ir skatinama rengti daugiau recenzuotų tarptautinių leidinių.

Pastaraisiais metais dalyvių skaičių didinančios šalys padidino savo dalyvavimą programoje „Horizontas 2020“. Tai vidutiniškai sudarė 7,2 proc. viso iki šiol skirtos programos „Horizontas 2020“ biudžeto (palyginti su 5,5 proc. pagal Septintąją bendrąją programą, 7BP).

Komisija toliau dirba šioje srityje. Vis dėlto šių priemonių sėkmė priklauso nuo nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu taikomų sistemų.

Šiuo atžvilgiu reglamente dėl programos „Europos horizontas“ nurodyta, kad Komisijos pastangas „atspindi proporcingos valstybių narių priemonės, ... remiant Sąjungos, nacionaliniams ir regioniniams fondams“¹.

VI. Nuo 2015 m. pagal politikos rėmimo priemonę (PRP) valstybėms narėms ir programos „Europos horizontas“ asocijuotosioms šalims teikiama praktinė parama rengiant, įgyvendinant ir vertinant reformas, kuriomis gerinama jų investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas, politikos ir sistemų kokybė.

Pagal šią priemonę buvo teikiamos rekomendacijos šalims, kurios pateikė paraiškas dėl šios programos. Rekomendacijos yra svarbūs patarimai, kaip tobulinti nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas. Jų įgyvendinimas priklauso nuo nacionalinių vyriausybių.

VII. Tikimasi, kad nuo programos „Horizontas 2020“ pradžios įsigaliojusios dalyvių skaičiaus didinimo priemonės ateityje duos tam tikrų rezultatų. Vis dėlto vertinti įgyvendintų arba tebevykdomų projektų veiksmingumą dar per anksti.

VIII. Pirmiau minėtos dalyvių skaičiaus didinimo priemonės duoda daug žadančių rezultatų. Vis dėlto Audito Rūmų ataskaitoje nurodyti kai kurie šių priemonių įgyvendinimo aspektai, kuriuos Komisija numato tobulinti. Pati Komisija, vykdydama stebėseną, taip pat nustatė tam tikrų problemų, siekdama toliau gerinti šių priemonių veiksmingumą.

IX. Reglamentu, kuriuo sukuriama programa „Europos horizontas“ (pirmiau minėto reglamento dėl programos „Europos horizontas“ 50 straipsnis), nustatytos stebėsenos taisyklės. Šiuo atžvilgiu Komisija sukurs sistemą, skirtą atitinkamai stebėti, kaip įgyvendinamos dalyvių skaičiaus didinimo priemonės.

X. Komisija pritaria visoms rekomendacijoms.

ĮVADAS (1–11 dalys)

Bendras atsakymas į 01–05 dalių pastabas

Mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatų skirtumai tarp valstybių narių yra sudėtingas ir daugialypis bendros atsakomybės klausimas, apimantis europinį, nacionalinį ir regioninį aspektus. Pagal programos „Horizontas 2020“ darbo programą „Pažangos skleidimas ir dalyvių skaičiaus didinimas“, kuri paprastai vadinama „Dalyvių skaičiaus didinimu“, buvo nustatyti tam tikri tiksliniai veiksmai ir 900 mln. EUR skirta tokiai veiklai kaip susiejimas, porinė veikla, EMTE katedros ir COST, siekiant padėti prastesnių rezultatų pasiekusioms šalims apskritai pagerinti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos rezultatus ir laikui bėgant sudaryti palankesnes sąlygas padidinti dalyvių skaičių bendrosiose programose.

Kalbant apie programą „Europos horizontas“, teisėkūros institucijos susitarė padidinti šiai intervencijos sričiai skirtą dalį iki 3,3 proc. biudžeto, palyginti su maždaug 1 proc. programos „Horizontas 2020“ atveju. Taip padidinus biudžetą bus galima užtikrinti stipresnį planuojamų priemonių poveikį ir geriau prisidėti prie kompetencijos skatinimo visoje ES.

¹ 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukuriama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013, 7 straipsnio 5 dalis.

Dalyvių skaičiaus didinimo ir kompetencijos sklaidos veiksmais prisidedama prie mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumų kūrimo atsiliekančiose šalyse. Jais stiprinamos jų galimybės sėkmingai dalyvauti tarpvalstybiniuose mokslinių tyrimų ir inovacijų procesuose ir skatinamas tinklų kūrimas bei galimybės naudotis viena kitos kompetencija.

Numatoma, kad programos dalyvės turės galimybę atnaujinti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas, kad jos taptų stipresnės ir būtų sudarytos sąlygos visai ES kartu daryti pažangą, atsižvelgiant į EMTE politikos tikslus.

Pagal programą „Europos horizontas“ tokiomis priemonėmis, kaip susiejimas, porinė veikla, EMTE katedros, taip pat protų apykaita ir kompetencijos iniciatyvos, siekiama padėti skleisti kompetenciją, gerinti mokslinių tyrimų ir inovacijų valdymo įgūdžius ir kurti stabilų bendradarbiavimo su partneriais visoje Europoje pagrindą. Komisija tikisi, kad dėl gerai veikiančios nacionalinių informacijos centrų sistemos potencialūs paramos gavėjai turės galimybę atlikti išankstinį pasiūlymų tikrinimą. Taip pat bus teikiama partnerių paieškos paslauga, kuri turėtų padėti surasti subjektus, kurie galėtų bendradarbiauti. Nauja speciali priemonė (vadinamoji vėlesnio prisijungimo priemonė) suteiks galimybę naujiems partneriams iš dalyvių skaičių didinančių šalių prisijungti prie šiuo metu bendrai vykdomų mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų ir prisidės prie bendradarbiavimo ryšių kūrimo.

Tiek programa „Horizontas 2020“, tiek programa „Europos Horizontas“ yra kompetencija grindžiamos konkurencinės programos.

AUDITO APIMTIS IR METODAS (12–16 dalys)

Komisija atsakymų nepateikė.

PASTABOS (17–86 dalys)

Komisijos atsakymai

28. Nuo 2015 m., įgyvendinant programą „Horizontas 2020“, pagal programos „Horizontas 2020“ PRP valstybėms narėms ir programos „Horizontas 2020“ asocijuotosioms šalims teikiama praktinė parama rengiant, įgyvendinant ir vertinant reformas, kuriomis siekiama pagerinti jų investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas, politikos ir sistemų kokybę.

Pagal 2021 m. vasario mėn. pradėjusią veikti programos „Europos horizontas“ PRP tęsiami minėti veiksmai ir valstybių narių bei asocijuotųjų šalių prašymu turėtų būti teikiama geroji patirtis, nepriklausomos aukšto lygio ekspertinės žinios ir gairės. PRP veikla reguliariai pristatoma ir aptariama Europos mokslinių tyrimų erdvės ir inovacijų komitete (EMTEK).

32. Politikos rėmimo priemonė (PRP) yra analitinė priemonė, pagal kurią siūlomos rekomendacijos. Įgyvendinant šias rekomendacijas gali tekti sulaukti atitinkamų suinteresuotųjų šalių, kurios gali atsargiai vertinti *status quo* keitimą, nepritarimo, todėl reikalingas politinis vadovavimas nacionaliniu lygmeniu.

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų iškeltą klausimą ir šiuo metu jį nagrinėja. Vis dėlto 2019 m. Komisijos atliktame PRP vertinime padaryta išvada, kad nepriklausomų ekspertų konsultacijos ir tarpusavio mokymasis padėjo politikos formuotojams suprasti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas ir plėtoti globalesnę perspektyvą. Be to, ji pripažino, kad šalims iš tikrųjų reikia tokio pobūdžio paramos ir kad šis poreikis išliks ir artimiausiais metais.

33. Komisija, sutikdama su Audito Rūmų pastaba, išanalizavo PRP ataskaitas, kurias ekspertai pateikė po to, kai patikrino atitinkamos šalies mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą.

Tada ataskaita išsamiai aptarta dvišaliu pagrindu su atitinkamomis valstybėmis narėmis, kad jų rekomendacijos ir pastabos būtų susietos su aplinkybėmis.

Todėl valstybės narės raginamos atsižvelgti į ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, kad patobulintų savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą.

35. Valstybėms narėms tenka visa atsakomybė už ekspertų ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą.

Dėl PRP ekspertų ataskaitos diskutuojama su atitinkamomis valstybėmis narėmis, kad jos galėtų pateikti savo nuomonę ir įvertinti, kaip geriausiai įgyvendinti siūlomas rekomendacijas.

39. Komisijos 2019 m. atlikto PRP vertinimo ataskaita buvo paskelbta prieš sukuriant priemonę pagal programą „Europos horizontas“ ir rengiantis jos kūrimui. 2021 m. vasario mėn. pagal programą „Europos horizontas“ patvirtinus pertvarkytą politikos rėmimo priemonę, buvo atsižvelgta į PRP vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą.

41. PRP yra priemonė, kuria valstybėms narėms padedama vykdyti reformas, tačiau ją galima papildyti kitais paramos veiksmais.

BENDRAS ATSAKYMAS Į 42–49 DALIŲ PASTABAS Nuo tada, kai buvo priimtos dalyvių skaičiaus didinimo priemonės, Komisija stebi reikalavimus atitinkančių valstybių narių dalyvavimo pažangą.

Nors šios šalys dar nepasiekė norimo dalyvavimo lygio, tikimasi, kad šie veiksmai bus sėkmingi. Dauguma programos „Horizontas 2020“ projektų yra tebevykdomi, o pagal programą „Europos horizontas“ įgyvendinamos naujos priemonės.

Kalbant apie programą „Europos horizontas“, reglamento 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas šis principas:

„Programa padedama dalyvių skaičių didinančioms šalims užtikrinti, kad joje dalyvautų daugiau jų dalyvių, ir skatinti plačią geografinę aprėptį bendradarbiavimu grindžiamuose projektuose, be kita ko, skleidžiant mokslinę kompetenciją, skatinant naujus bendradarbiavimo ryšius, didinant protų apykaitą ir įgyvendinant 24 straipsnio 2 dalį bei 50 straipsnio 5 dalį.

Šias pastangas atspindi proporcingos valstybių narių priemonės, be kita ko, skirtos patraukliams tyrėjų atlyginimams nustatyti, remiant Sąjungos, nacionaliniams ir regioniniams fondams.

Nepažeidžiant pažangumo kriterijų, ypač daug dėmesio skiriama geografinėi pusiausvyrai, atsižvelgiant į padėtį atitinkamų MTI srityje, vertinimo komisijose ir tokiuose organuose, kaip valdybos ir ekspertų grupės“.

50. Programos „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“ yra konkurencinės programos, todėl šalių kvotų nustatyti negalima. Tačiau jomis dalyvių skaičių didinančioms šalims padedama didinti jų dalyvavimą šiose programose ir skatinama plati geografinė aprėptis (žr. atsakymą į 42 dalies pastabas, Reglamento, kuriuo sukuriama programa „Europos horizontas“, 7 straipsnio 5 dalį ir dalyvavimo taisykles). Tikimasi, kad dėl didėjančio projektų portfelio, įvairesnių veiksmų ir tikslingos komunikacijos veiklos, įskaitant sustiprintą nacionalinių informacijos centrų tinklą, dalyvavimo skirtumai tarp dalyvių skaičių didinančių šalių vykdant programą „Europos Horizontas“ toliau mažės.

52. Audito Rūmai nurodo kai kuriuos dalyvių skaičiaus didinimo priemonių įgyvendinimo aspektus, kurie buvo nustatyti jiems atlikus vykdomų projektų analizę.

Šie aspektai daugiausia susiję su gebėjimu sukurti sistemą, kuri padėtų toliau plėtoti mokslinius tyrimus ir inovacijas nacionaliniu lygmeniu dalyvių skaičių didinančiose šalyse.

Pirmuoju programos „Europos horizontas“ strateginiu planu (2021–2024 m.) siekiama remti geografinę įvairovę, stiprinti reikiamus pajėgumus, kad būtų galima sėkmingai dalyvauti mokslinių tyrimų ir inovacijų procese, taip pat skatinti tinklų kūrimą ir galimybes naudotis viena kitos kompetencija.

Šiuo klausimu pažymėtina, kad į šiuos aspektus numatoma atsižvelgti dabar rengiamoje 2023–2024 m. programos „Europos horizontas“ darbo programoje, susijusioje su dalyvių skaičiaus didinimu ir Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimu.

Todėl papildomais veiksmais (2023–2024 m. programos „Europos horizontas“ darbo programa), kuriais siekiama stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus dalyvių skaičių didinančiose šalyse, taip pat vykdant nacionalines ir regionines mokslinių tyrimų ir inovacijų reformas ir investicijas, joms bus sudarytos sąlygos siekti konkurencinio pranašumo Europos ir tarptautiniu lygmenimis.

Pajėgumų stiprinimas apims ne tik mokslinius pajėgumus, bet ir valdymo ir administracinių pajėgumų plėtojimą, kuris naudingas institucijoms, norinčioms perimti vadovaujamas funkcijas konsorciame.

Susiejimo veiksmai padės kurti naujus arba modernizuoti esamus kompetencijos centrus, pasitelkiant itin glaudžią ir strateginę partnerystę su pirmaujančiomis užsienio institucijomis. Poveikis bus dar didesnis dėl *ex ante* sąlygų, kuriomis siekiama užtikrinti papildomas investicijas (ypač į infrastruktūrą, statybą, aparatinę įrangą) iš struktūrinių fondų ar kitų šaltinių.

Be to, jais bus pademonstruota šiuolaikinio valdymo ir vadovavimo sėkmė ir taip paskatintos visuotinės reformos nacionalinėje mokslinių tyrimų ir inovacijų aplinkoje.

57. DALIES ANTRA ĮTRAUKA. Pagal 2014–2020 m. ERPF fondų reglamentavimo sistemą galutinis tinkamumo finansuoti terminas yra 2023 m. gruodžio 31 d. Tačiau projektų baigimo gairėse numatytos dvi galimybės, susijusios su ERPF lėšomis bendrai finansuojamais veiksmais, kurių neįmanoma užbaigti baigimo dokumentų pateikimo dieną (2025 m. vasario 15 d.):

- nefunkcionalūs projektai (t. y. projektai, kurie fiziškai neužbaigti arba iki galo neįgyvendinti), kurių bendros išlaidos viršija 2 mln. EUR, tam tikromis sąlygomis gali būti užbaigti po vienu metų (2026 m. vasario 15 d.), skiriant kitą finansavimą;
- projektai, kurių bendros išlaidos viršija 5 mln. EUR, tam tikromis sąlygomis gali būti laipsniškai perkelti į 2021–2027 m. programavimo laikotarpį; visų pirma veiksmą turi sudaryti du nustatomi etapai, o antrasis etapas turi būti tinkamas finansuoti 2021–2027 m. laikotarpiu (t. y. antrasis etapas turi atitikti visas 2021–2027 m. laikotarpiui taikomas taisykles (Reglamento (ES) 2021/1060 118 straipsnis) ir todėl gali būti finansuojamas 2021–2027 m. laikotarpio lėšomis).

Atsakymas į 3 langelio pastabas. Kokių sunkumų įgyvendinant susiejimo projektą kilo dėl papildomo ERPF finansavimo

Vadovaujančiosios institucijos, atrinkdamos veiksmus, kuriems skiriama ERPF parama, privalo įrodyti deramą stropumą. Vėlavimą lėmė vadovaujančiosios institucijos reikalaujamos procedūros sudėtingumas ir sunkumai, su kuriais paramos gavėjas susidūrė rengdamas ir pateikdamas reikiamus dokumentus.

59. Pagal programą „Europos horizontas“ Komisija nustatė programos stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisykles. (50 straipsnis). Šiuo atžvilgiu Komisija nuolat stebės programos valdymą ir

įgyvendinimą. Atsiskaitymo už veiklą sistema bus užtikrinama, kad programos įgyvendinimo ir rezultatų stebėsenos duomenys būtų renkami veiksmingai, efektyviai ir laiku.

Todėl Komisija nustatys aspektus, į kuriuos turi būti atsižvelgta stebint įgyvendinamas dalyvių skaičiaus didinimo priemones, kaip 61 dalyje pažymėjo Audito Rūmai.

BENDRAS ATSAKYMAS Į 60 IR 61 DALIŲ PASTABAS

Nuo 2021 m. balandžio mėn. stebėsenos procesas apima ne tik *ex ante* vertinimą, bet ir papildomą finansavimą, t. y. Komisija projektų peržiūros etape pradėjo prašyti pateikti ataskaitą dėl papildomo finansavimo naudojimo, taip daugiau dėmesio skirdama poreikiui teikti ataskaitas apie jį ir skaidriai jį naudoti.

63. Dalyvių skaičiaus didinimo priemonių projektavimas yra sudėtingas. Jomis siekiama gerokai padidinti pasirinktos mokslo srities paramos gavėjų mokslinių tyrimų veiksmingumą ir jiems sudaryti palankesnes sąlygas sėkmingai gauti konkurencinį finansavimą. Tarptautinių darbuotojų įdarbinimas yra svarbus veiksnys siekiant šių tikslų. Todėl Komisija reikalauja, kad šiai programai įgyvendinti įdarbinti aukšto lygio mokslo darbuotojai būtų tam tikroje mokslinių tyrimų srityje dirbantys pažangūs tyrėjai ir mokslinių tyrimų vadovai, įrodę, kad jų vadovavimas yra veiksmingas.

Reglamento dėl programos „Europos horizontas“ (2021–2027 m.) 7 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad: „[š]ias pastangas atspindi proporcingos valstybių narių priemonės, be kita ko, skirtos patrauktiems tyrėjų atlyginimams nustatyti, remiant Sąjungos, nacionaliniams ir regioniniams fondams“.

64. Pagal programą „Europos horizontas“, kaip nustatyta darbo programose, Komisija reikalauja, kad dalyvių skaičių didinančios šalys aiškiai apibūdintų numatomą aukšto lygio tyrėjų atlyginimų paketą ir kriterijus, kuriais remiantis buvo nustatytas atlyginimo dydis, taip pat jų funkcijas, atsakomybės lygį ir pareigas.

65. Pagal programą „Europos horizontas“ (2021–2027 m.) Komisijos darbo programose taip pat skiriamas ypatingas dėmesys dalyvių skaičiaus didinimo veiksnių tvarumui.

Šiuo atžvilgiu Komisija reikalauja, kad pareiškėjas pateiktų investicijų planą, įskaitant kompetentingų nacionalinių ir (arba) regioninių valdžios institucijų arba privačių šaltinių raštą (-us), kuriuo (-iais) įsipareigojama skirti finansinius išteklius (pvz., išteklius, gaunamus iš ERPF bendrai finansuojamų programų arba kitų šaltinių) būsimai centro veiklai įgyvendinti, ypač kiek tai susiję su investicijomis į infrastruktūrą ir įrangą. Įsipareigojimo skirti papildomą projekto finansavimą raštas (-ai) bus neatsiejama pasiūlymo vertinimo dalis.

Norint gauti papildomų pajamų panaudojant jų mokslinių tyrimų rezultatus, reikia, kad institucija, besinaudojanti dalyvių skaičiaus didinimo lėšomis, būtų pakankamai brandi.

68. Projektų peržiūros posėdžiuose plačiai aptariamas klausimas dėl tapimo finansiškai savarankiškais nutraukus ES dotaciją. Reikia pažymėti, kad būti savarankiškiems nereikia nepriklausyti jokiai sistemai. Įprasta, kad kompetencijos centrai ir toliau veikia tam tikroje universiteto ar mokslinių tyrimų institucijos sistemoje. Tai, kad net dabar daugumai centrų pavyksta gauti konkurencinį finansavimą iš įvairių šaltinių, nors projektai dar nebaigti, reiškia didelę pažangą siekiant jų tvarumo.

69. Pažangumo ženklai buvo suteikti tik susiejimo² projektų pasiūlymams pagal pirmąjį programos „Horizontas 2020“ kvietimą teikti pasiūlymus, kurie buvo įvertinti kaip viršijantys kokybės ribą, tačiau nebuvo finansuojami dėl riboto kvietimo teikti pasiūlymus biudžeto.

Numatyta, kad pagal programą „Europos horizontas“ susiejimas bus vienas iš veiksnių, kuriems bus suteiktas pažangumo ženklas.

72. Bendrijos mokslinių tyrimų ir plėtros informacinė paslauga (CORDIS) yra gausi ir struktūrizuota vieša saugykla, kurioje pateikiama projekto informacija, pavyzdžiui, projekto informacijos suvestinės, dalyviai, ataskaitos, rezultatai ir nuorodos į atviros prieigos leidinius.

Projekto paramos gavėjai informaciją teikia per e. dotacijų duomenų saugyklą ir ji kas mėnesį perkeliama į CORDIS. Be to, visos dalyvių skaičiaus didinimo priemonės, atsižvelgiant į jų teisinę tipologiją, yra koordinavimo ir paramos veiksmai, o ne faktiniai mokslinių tyrimų ar inovacijų veiksmai, ir tai reiškia, kad mokslinių tyrimų rezultatai yra tik tolesnė veikla, kuri nebūtinai įtraukiama į projektų ataskaitas.

76. Susiejimo veiksmai suprojektuoti siekiant kurti naujus arba modernizuoti esamus kompetencijos centrus, pasitelkiant itin glaudžią strateginę partnerystę su pirmaujančiomis užsienio institucijomis. Įsteigti centrai turėtų veikti kaip plataus poveikio kelrodžiai ir sektini pavyzdžiai siekiant pritraukti geriausius talentus. Be to, jais turėtų būti pademonstruota šiuolaikinio valdymo ir vadovavimo sėkmė ir taip paskatintos visuotinės reformos nacionalinėje mokslinių tyrimų ir inovacijų aplinkoje.

Atsižvelgiant į tai, tikimasi, kad vykdomi veiksmai turės didelį poveikį dalyvių skaičių didinančių šalių lygmeniu.

77. EMTE katedros yra skirtos padėti reikalavimus atitinkančių valstybių universitetams arba mokslinių tyrimų organizacijoms pritraukti ir išsaugoti aukštos kokybės žmogiškuosius išteklius, vadovaujant žymiam tyrėjui ir mokslinių tyrimų vadovui (EMTE pirmininkui), ir įgyvendinti struktūrinius pokyčius, kad būtų užtikrintas kompetencijos tvarumas.

Atsižvelgiant į tai, tikimasi, kad vykdomi veiksmai turės didelį poveikį dalyvių skaičių didinančių šalių lygmeniu.

BENDRAS ATSAKYMAS Į 81–83 DALIŲ PASTABAS

2021 m. gruodžio mėn. Mokslinių tyrimų vykdomoji įstaiga paskelbė pažangos skleidimo ir dalyvių skaičiaus didinimo poveikio ataskaitą, kurioje nurodyti kai kurie programos „Horizontas 2020“ rezultatai ir programos „Europos horizontas“ perspektyva.

Šioje ataskaitoje pateikiama keletas įžvalgų apie programos „Horizontas 2020“ dalyvių skaičiaus didinimo projektų, įgyvendinamų pagal susiejimo, porinės veiklos ir EMTE katedrų veiksmų programas, poveikį.

Šioje dalyvių skaičiaus didinimo ataskaitoje apžvelgiamas ir analizuojamas ekonominis, socialinis ir mokslinis poveikis. Poveikio tyrimas iliustruojamas remiantis bendrąja programos „Europos horizontas“ poveikio trajektorijų struktūra. Ataskaitoje pateikiamas pagrindinis susiejimo, porinės veiklos ir EMTE katedrų veiksmų poveikis, pagrįstas tyrimų duomenimis, o pagrindinės idėjos pateikiamos išvadose ir galutinėse rekomendacijose.

Komisija atsižvelgia į šios ataskaitos išvadas, susijusias su tolesniu politikos formavimu ir programos stebėseną.

84. Komisija siekia artimiausioje ateityje nustatyti geriausius dalyvių skaičiaus didinimo veiksmų PVRR, taip pat rasti įvairesnių būdų, kaip pademonstruoti projekto sėkmę.

Be to, kaip nurodo Audito Rūmai, Komisija atliko paramos gavėjų apklausas, kad įvertintų projektų pažangą ir padarytų išvadas dėl programos pažangos.

86. Siekdama padėti paramos gavėjams skleisti ir panaudoti rezultatus, Komisija numato dalyvių skaičiaus didinimo portfelyje, įtrauktame į 2023–2024 m. darbo programą, nustatyti naują priemonę. Tolesni veiksmai pasibaigus finansavimui bus užtikrinti sistemingai vertinant užbaigtų projektų poveikį praėjus atitinkamam laiko tarpui.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (87–99 dalys)

Komisijos atsakymai

87. Didesnė pažanga mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos srityje gali būti pasiekta, jei pažanga darys visi. ES mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema turi būti skatinamas įtraukesnis požiūris, kurio galėtų laikytis visi ir kuris visiems būtų naudingas. Esamus skirtumus tarp mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje pirmaujančių ir atsiliekančių šalių galima pašalinti investuojant į mokslinius tyrimus ir inovacijas bei įgyvendinant struktūrines politikos reformas.

Glaudesni mokslinių tyrimų ir inovacijų bei institucijų bendradarbiavimo ryšiai siekiant kurti aukštos kokybės žinias taip pat yra itin svarbūs mažinant šiuos skirtumus.

Be to, mažiau mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje pažengusios šalys galės atnaujinti ir sustiprinti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas, kurios paremtos turima kompetencija ir įtrauktos į platesnius tinklus didintų visos ES pažangą. Šiuo tikslu reikia sutelkti ir koordinuoti visas galimas priemones.

88. Norint, kad Komisijos vykdomi veiksmai būtų sėkmingi, reikia, kad nacionalinės ir regioninės sistemos būtų įtrauktos į institucines reformas ir mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos pertvarkos procesus, be kita ko, telkiant nacionalines investicijas į mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus ir keliant mokslinių tyrimų ir inovacijų dalyvių kompetencijos kartelę dalyvių skaičių didinančiose šalyse, bendradarbiaujant su iškiliausiomis Europos ir tarptautinėmis institucijomis.

1 rekomendacija. Stiprinti politikos rėmimo priemonės naudojimą

1.A. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

1.B. Komisija pritaria siūlomai rekomendacijai įdiegti mechanizmus (pvz., „Atvirąją PRP“), siekiant užtikrinti rekomendacijų, parengtų atlikus ankstesnius konkrečių šalių PRP vertinimus ir pagal semestrą bei atsižvelgiant į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytas reformas, įgyvendinimą.

91. Programa „Europos horizontas“, kuri yra programos „Horizontas 2020“ tęsinys, siekiama, kad bendrojoje programoje dalyvautų daugiau paramos gavėjų, kurie naudojami dalyvių skaičiaus didinimo priemonėmis.

Komisija žino apie Audito Rūmų pateiktas pastabas ir imsis atitinkamų veiksmų.

2 rekomendacija. Siekti labiau subalansuoto dalyvių skaičių didinančių šalių dalyvavimo įgyvendinant dalyvių skaičiaus didinimo priemones

Komisija pritaria rekomendacijai ir išnagrinės galimas priemones, atsižvelgdama į dalyvių skaičių didinančių šalių dalyvavimo raidą.

94. Nors dėmesį papildomam dalyvių skaičiaus didinimo projektų finansavimui (t. y. *ex ante* kontrolei) Komisija skiria nuolat, projekto įgyvendinimo metu Komisijos stebėsenos aprėptis buvo

išplėsta. Šiuo atžvilgiu Komisija projektų peržiūros etape pradėjo prašyti pateikti ataskaitą dėl papildomo finansavimo panaudojimo, taip daugiau dėmesio skirdama poreikiui teikti ataskaitas apie jį ir skaidriai jį naudoti.

3 rekomendacija. Sudaryti palankesnes sąlygas laiku gauti papildomą finansavimą

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Bendrujų nuostatų reglamento dėl Sąjungos fondų, įgyvendinamų pagal pasidalijamojo valdymo principą 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu, 73 straipsnyje nustatytos taisyklės, kurios taikomos vadovaujančiųjų institucijų vykdomai veiksmų atrankai. Šio straipsnio 4 dalyje pateikiamos konkrečios nuostatos dėl veiksmų, kurie yra bendrai finansuojami pagal programą „Europos horizontas“ arba kuriems suteiktas pažangumo ženklas. Šios nuostatos gali palengvinti ir pagreitinti vadovaujančiųjų institucijų atliekamą tokių veiksmų atranką. Šiuo metu Komisija rengia gaires dėl programos „Europos horizontas“ ir ERPF sąveikos (be kita ko, dėl pažangumo ženklo naudojimo ir susiejimo).

95. Daugelis pagal ankstesnę programą „Horizontas 2020“ priimtų priemonių vis dar yra įgyvendinamos.

Įgyvendinant naująją Komisijos bendrąją programą „Europos horizontas“ toliau dedamos šios pastangos ir atsižvelgiama į patirtį, įgytą įgyvendinant ankstesnę programą, taip pat rengiant ataskaitas ir vykdant stebėseną, susijusias su vykdomais projektais.

96. Žr. Komisijos atsakymą į 72 dalies pastabas.

4 rekomendacija. Didinti projektų rengėjų gebėjimus panaudoti savo mokslinių tyrimų rezultatus

4.A. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

4.B. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

4.C. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

98. Žr. Komisijos atsakymą į 59 dalies pastabas.

99. Komisija parengs nuoseklią PVRR sistemą visam dalyvių skaičiaus didinimo veiksmų portfeliui, atsižvelgdama į konkrečius atskirų veiksmų reikalavimus. Tai apims paramos gavėjams skirtą rekomendacinį dokumentą dėl privalomo įgyvendinimo.

5 rekomendacija. Stiprinti dalyvių skaičiaus didinimo priemonių stebėseną

5.A. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

5.B. Komisija pritaria šiai rekomendacijai.